

עירובין

הלכה ומעשה

הבקשה החריגה של תושבי עין חרוד, נמל של עשור סביב עירוב ליישוב אחד וסיפורו של עמוד עירוב עהוזז ממקומו. עם סיום לימוד מסכת עירובין בסדר הדף היומי התלווה סופר 'בקהילה' יאיר וינשטוק אל הרה"צ חיים מרדכי רוזנבוים ואנשי צוותו כדי לעמוד מקרוב על מלאכת הקודש של הקמת העירוב. ומה היה החזון איש אומר על העירובין בימינו?

יאיר וינשטוק

צילומים: שלומי טריכטר

עמל וזע.
מעמידים את
העירוב בישוב
ישעי

בנינו 120 עמודים חדשים.

וכפי שאמרת, שדות זרועים בתוך היישוב פוסלים את כל העירוב, ולכן כל שדה זרוע כזה אנו סוגרים עם עמודי עירוב וצורות פתח שמבודדים אותו ומפרידים בינו לבין שטח היישוב. אך כאן מתחילות הבעיות כי אנחנו נדרשים להיכנס לתוך שטח פרטי של התושבים.

"בשבוע שעבר נכנסו כמה מעובדי הוועדה למשק פרטי ובו שדה זרוע כדי לסדר עירוב, עומדת שם קשישה בת 80 פלוס ואומרת להם 'אני גרה כאן כבר 70 שנה. למה לא טוב העירוב הכללי? אני לא מרשה לכם לעשות כאן עירוב'. המדיניות שלנו היא לא להתווכח עם האנשים. אנחנו תמיד מדברים בנועם. 'גברת, השדה שלך, לא באנו לקחת שום דבר, לא מפקיעים לך שום דבר'. מושבניקים חשדנים מאוד בדרך כלל כי הם חשופים לגניבות בצורה מבהילה. הוסבר לה שכל מה שאנו עושים כאן הוא רק לתקוע כאן עמוד ברזל באדמה. אחרי שהבינה את הדברים לאשורם היא הסכימה. זהו אפוא מצב טוב, שכן כבר אירע לנו במקרה אחר שאשה חרדית מבוגרת לא הרשתה לנו בשום אופן להיכנס לשטח שלה.

"לפעמים אתה יכול להשקיע בתשתית של יישוב שלם ודייר אחד מקלקל לך את הכל. ואתה לא יכול לצאת למלחמה נגדו - אם הוא לא נותן לך להיכנס לשדה שלו וזרוע בשדה שלו, הוא חיבל לך את כל העירוב".

אי באותו יישוב אין עירוב?

"יש עירוב בדיעבד".

"במושב אחר", מספר הרב חיים יוסף (בהגה"צ רבי דניאל זצ"ל בעל 'מתוק מדבש') פריש, חבר בוועדת העירוב, "היה זה זקן בן 90 פלוס שיצא למלחמה נגדנו ועקר את העמוד כשהבטון עוד היה רך... הוא לא חילונוי אבל אין לו מודעות לפרטי ההלכה ולכן הוא רואה במעשינו פגיעה בפרטיות שלו".

אתם לא מדברים איתם לפני שאתם נכנסים לשטח שלהם?

"בוודאי שמדברים. אבל זה לא עוזר הרבה, בעיקר במקרים של מבוגרים, שרואים פתאום צעיר חרדי מגיע ותוקע להם עמודי ברזל בשדה שלהם. גם אנשים דתיים לא תמיד מבינים מה ההחלטות של הבר"צ. 'מה לא היה טוב עד היום?' הם תוהים".

כרמלית

עירוב פותח בפעמים

במהלך עבודתם, המתקיימים מגיעים לנקודות יישוב לא מובנות מאליהן. "בקיבוץ

פסטורלי", הוא מסביר, "ומשך, הרבה אנשים רוצים לבוא לנופש או לשבת עליה לתורה, ומתקשרים אלינו: 'אפשר לטלטל בשבת בישיעי?' "עד עכשיו לא יכולנו לתת מענה. היו הרבה ספקות. בנוסף הייתה בעיה, יש שם הרבה שדות זרעים, ולפי דעת השו"ע הדבר פוסל את העירוב. לפיכך אנחנו מקיפים כל שדה כזה בעירוב נפרד שמתיר הלכתית את העירוב של המושב".

"הפרוצדורה של התקנת עירוב היא בדרך כלל ריטואלית וחוזרת על עצמה", מסביר לנו הרב יעקב יצחק רוקמן, תלמיד חכם בעל שיעור קומה ואחד הבכירים בצוות העירוב. "קח נקודת יישוב בארץ שיש לה עירוב מזה עשרות שנים. אתה בודק אותה מקרוב ומגלה שיש בה חורים יותר מאשר בגבינה שווייצרית. העירוב הוא דבר רגיש מאוד הדורש פיקוח תמיד. לבוא ולומר 'יש ביישוב שלי עירוב מדורי דורות', שקול לאמירה שהפרה של היום אינה צריכה שחיטה כי שחטו פעם את הסבתא שלה... 'עירוב דורש כל כך הרבה תנאים כדי להכשיר את הטלטול בשבת, שאם רק אחד משרשרת שלמה של פרטים יחסר - כל העירוב לא כשר".

איך מקימים עירוב?

"שלבי הקמת עירוב", מסביר הרב רוזנבוים, "הם כדלהלן: א. הפירת בורות באדמה סביב היקף היישוב בעומק 80 ס"מ עומק עד מטר כל בור. ב. יציקת בטון לתוך הבור. ג. הנחת עמוד ברזל בגובה כשישה מטר בתוך הבטון. מטר אחד של העמוד קבור בבטון, והעמוד מתנוסס לגובה חמישה מטר. זה בא מהצד הפרקטי כי מצד ההלכה, גובה העמוד צריך להיות מינימום 10 טפחים (לשיטת רבי חיים נאה 80 ס"מ, ולשיטת החזו"א מטר אחד) אך כמובן שעושים את העמוד הרבה יותר גבוה ולגובה אין שיעור. כיום אנחנו משתמשים כאמור בעמודים של 6 מטר שמטר מהם קבור באדמה בבור בטון וחמישה מהם גבוהה. כך החוטים מוגנים יותר מפגיעות וחבלות. את העמודים אנו קונים מהיצרן כשהם ישרים בצדס העליון ואנו מוסיפים להם "כיפת ברזל" על ידי ריתוך של כיפה מעוגלת כזאת לראש העמוד כדי לעגל את הקצה החד שלו וכדי להלביש עליו את הווי צורתו כמו האות v באנגלית. חוט העירוב יושב במרכז אותו v ברזל בצורה המושלמת ביותר על פי ההלכה, יען שהגמרא במסכת עירובין אומרת, שאם החוט קשור מצד העמוד אינו שווה כלום. "את העמודים שותלים באדמה במרחקים של כשלושים-ארבעים מטר בין עמוד לעמוד.

אות אלפי לומדי הרף היומי סביב הגלובוס סיימו השבוע בהצלחה את מסכת עירובין, אחת משלוש המסכתות הקשות ביותר בש"ס, כאשר הנושאים המדוברים היו עירובי חצרות ושיתופי מבואות. הלומדים התמודדו עם מושגים של 'לרבע את העיגול' ולעגל את הריבוע', טיפסו על גגות וקרפיפים, העלו והורידו מחיצות, וגילו בעצמם

כישרונות חבויים של גיאומטריה וחשבונאות. ובעוד לומדי הרף יעברו להתמודד בסוגיות מסכת פסחים המוכרות להם הרבה יותר, יש אנשים שמסכת עירובין והצד המעשי שלה מלווים אותם בכל ימות השנה. אלה הם מתקני העירוב, האנשים האחראים לכך שבכל נקודת יישוב בארץ, קטנה כגדולה, יהיה עירוב כשר ומהודר שבזכותו אפשר לטלטל בשבת ללא חשש ולצאת לטייל בשבת אחר הצהריים עם עגלת התינוק, פריבילגיה שלרבים בחו"ל אין אותה.

הרה"צ חיים מרדכי רוזנבוים, נין ונכד של כ"ק האדמו"ר הנחל יצחק' מוושטשא זצוק"ל שזכה לגדול על ברכיו בנעוריו, ספג לעצמותיו את הלהט הבלתי מתפשר של הסבא הצדיק שמדי שבת היה בוער בקדושת השבת והיה מדבר ללא הרף על השבת והגאולה. לימים הקים הרב רוזנבוים, בנו של כ"ק האדמו"ר מלינסק מבני ברק, את ועדת העירובין שעל ידי 'מכון השבת והגאולה', וזה למעלה מעשור שהוא מכתת את רגליו בכל רחבי הארץ להתקין עירוב כשר ומהודר בכל מקום אליו ייקרא, בעיקר בסביבות ירושלים, עיר מגוריו, אך גם עד שדרות, ים המלח ועד ראש פינה יגיע.

לרגל סיום מסכת עירובין, התלוונו אל הרב רוזנבוים וחברי אחד מצוותי ועדת העירוב לסיור בשטח מושב ישיעי הסמוך לבית שמש, בו בדיוק באותו יום סיימו את התקנת העירוב לאחר עשר שנים של עבודת הכשרה והכנה.

**רשות היחיד
עירוב ללא מלחמה**

"על העירוב של מושב ישיעי אנו עובדים כבר 10 שנים", פותח הרב רוזנבוים את הסיור. "לאט לאט אנחנו מקדמים את הפרויקט ועכשיו קוצרים את הפירות. במקביל אנו עובדים ביישובים נוספים כמובן. ישיעי הוא מושב דתי של יוצאי תימן עם נוף

מעולמם של מתקיני עירובין בוך וברזל

שנים של טורח. סופר 'בקהילה' יאיר וינשטוק עם הרב רוזנבוים בשדות ישראליים

וכפי שהסביר לי אחד החברים שם 'עין חרוד' זה בעצם אין חרדי - אין כאן אף חרדי אחד. לפני 70 שנה התפצל עין חרוד לשניים - 'עין חרוד איחוד' ו'עין חרוד מאוחד', והנה ביום מן הימים אחד החברים בעין חרוד חזר בתשובה והקים בית כנסת בשטח ביניים שלא היה ברור האם הוא שייך ל'איחוד' או ל'מאוחד'. אותו חבר השיג תקציב לבניית עירוב. קרא לקבלן בונה עירובים והטיל עליו את המשימה. כשסיים את העבודה קרא לרבנים שיבדקו את העירוב והתברר לו למרבה צער כי כל 40 אלף השקלים שהשקיע בעירוב ירדו לטמיון. העירוב לא היה כשר מכל וכל. כל המרכיבים לא נבנו לפי ההלכה. היה צריך להתחיל הכל מחדש. הוא הזמין את הוועדה שבראשותי ובנינו לו בכחצי מהסכום הקודם עירוב כשר למהדרין. תקציבים כבר לא היו לו והוא שילם את הסכום, למעלה מעשרים אלף שקל, מכיסו הפרטי. העיקר שיהיה עירוב כשר בעין חרוד. ימות המשיח...

"הוא שיתף אותי בתובנה מרגשת: כתוב שכל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאילו נחרב בימיו. אני מרגיש שזה בית המקדש שאני בונה להקב"ה. עירוב בעין חרוד? זה בית מקדש! הוא עומד אתי בקשר תמידי מדי שבוע לפני שבת בקשר לכשרות העירוב".

אנחנו חוזרים לסיפור התקנת העירוב בעין חרוד. "תוך כדי עבודה התברר שבית הכנסת נמצא בשטח לא מוגדר בין שני הקיבוצים,

גניגר השוכן בחבל התענכים שבאזור הגלבוץ צפון עמק יזרעאל", מספר הרב רוזנבוים, "החברים אפילו לא אנטי דתיים. הם פשוט מנותקים לגמרי - לא יודעים מאומה על יהדות או על קריאת שמע. והנה יום אחד פונים אליי תושבי קיבוץ גניגר ומבקשים שנתקין עירוב לקיבוץ. כשבאנו לשטח שוחחתי עם החברים הוותיקים ושאלתי 'הרי אינכם אנשים מאמינים, למה לכם עירוב? תושב ותיק שליווה אותנו בעבודתנו גילה לנו: 'כמעט כל משפחה שגרה פה, יש לה צאצא בעל תשובה. בן או בת. אנחנו בצרה - הילדים הנשואים לא רוצים לבוא אלינו לשבת: אי אפשר לצאת לטייל עם ילד בעגלה. אי אפשר לאכול בחצר. אנחנו רוצים שהילדים יוכלו לבוא אלינו בשבת עם הנכדים'.

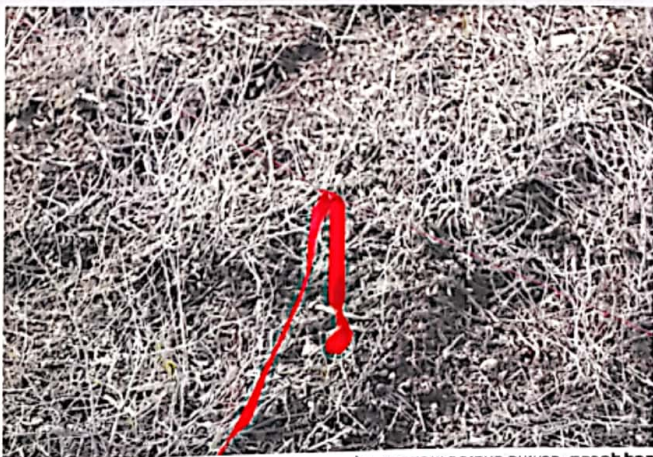
"חברי קיבוץ גניגר קראו לפרויקט הזה 'והשיב לב בנים על אבות' - הבנים חוזרים אל האבות בזכות העירוב..."

"אבל הסיפור היפה ביותר התרחש בקיבוץ עין חרוד", מספר הרב רוזנבוים. "כידוע עין חרוד הוא סמל של אנטי דת

תנאי העבודה של מתקין עירובים קשים מאוד. ורק יציאה אל השטח מלמדת במה מדובר ועד כמה הנושא מורכב. על מתקיני העירוב לצאת לשטח כמעט מדי יום, להתמודד עם תוצאות של ימים גשומים, כלומר הרבה מים ששוכבים על האדמה והופכים את הקרקע למקור בלתי אכזב של בוך. הרבה בוך. מתקין עירובין חייב רכב שטח, 4 על 4. הוא עלול להגיע לביצות. והאוטו במקרה כזה מתחפר בבוץ. או פשוט שוקע במים. לפעמים הרכב מושבת בגלל תנאי שטח קשים מאוד. אופי העבודה גורם להחלפת רכב מדי תקופה קצרה בשל בלאי גבוה. ראשי הצוות מכינים את כל העבודה המקדימה ומכשירים את השטח, וצוות העובדים מבצע את העבודות בשטח. תנאי העבודה קשים מאוד. בחורף הגשם מזלעף על ראשם והם נספגים מכף רגל ועד ראש, ובקיץ נאפים מחום. הם נדרשים לא אחת לפלס את דרכם בשדות קוצים המגיעים לעיתים לגובה של מטר ומעלה ועוד כל מיני תנאי שטח לא צפויים, כאמור גם נחשים עקרבים, ושאר בעלי חיים לא ידידותיים הכועסים על הפולש שבא להפר את שלוותם.

עמודי ברזל הם חלק מעולמו של מתקין עירובין. "להקפת מושב כמו ישעי נדרשים 120 עמודים", אומר הרב רוכמן. "אבל יותר מכל נדרשת סבלנות אין סופית. העבודה שלי כרוכה בהרבה התאמות. אתה צריך למצוא את האיש הנכון. הפקח הנכון. לתאם את הזמן הנכון. התקציב. התקנת עירוב מורכבת מהרבה דברים עד שכל הפאזל

"לפעמים אתה יכול להשקיע בתשתית של יישוב שלם, ודייר אחד מקלקל לך את הכל. ואתה לא יכול לצאת למלחמה נגדו - אם הוא לא נותן לך להיכנס לשדה שלו חורע בשדה שלו, הוא חיבל לך את כל העירוב"

סמל למרחק. הרצועה האדומה שהפכה סמל היכר של עמודי העירוב

ציוד יקר. עמודי העירוב

נענים לבקשת התושבים. עבודות ההקמה של העירוב

"לא רציתי לצער אותם, והעובדים שלנו פירקו את כל מה שעמלנו להתקין וממש ראית את האור בעיניהם..."

קרב זווית התעוררות לעירובין

"התחום שנקרא עירוב היה פעם ממש בגדר 'מת מצווה'", אומר הרב רוזנבוים בחיך. "בעוד שמקוואות זה שטח שרבים עוסקים בו ודואגים לו, בהלכות עירוב היו רק מעטים מצויים. לא בושה לומר, שגם בין הרבנים הגדולים היה רק מיעוט המצוי ובקיא בהלכות אלו. בדרך כלל היה מקובל שברוב היישובים היו מטילים את משימת ההשגחה והביקורת השבועית לקראת שבת על הקברן המקומי. הוא ממילא מסתובב בשטח, אז יעיף עין גם על חוט העירוב. האם הוא לא קרוע? מתוח כהלכה? אלא שאצל הקברן, ההשגחה על העירוב היא בעדיפות שנייה. אם יש לו לוויה ביום שישי, לא נשאר לו זמן לטפל בעירוב, וככה עברו עשרות שנים כאשר העירובים המקומיים היו שטח מוזנח ופרוץ לחלוטין. רק בשנים האחרונות התעוררו קבוצות אברכים תלמידי חכמים ויראי שמים שהחליטו לקחת

והחלטנו להכניס גם אותו לשטח השיפוט של העירוב. היו שם ממילא עמודי עץ, כך שבלי מאמץ מיוחד יכולנו להקיף את שטח המתחם בחוט העירוב.

"בקושי הספקנו למתוח חוט אחד כאשר עבר שם אחד מחברי הקיבוץ, הקשישים, וראה את העבודה. תוך דקות ספורות התחילה נהירה מטורפת אל המקום. זקנים וזקנות רכובים על הקלנועיות שלהם. הגיעו בטיסה לשטח עם הפנים המקומטות מזקנה וכל הצער שבעולם בעיניהם על מה שקורה כאן כעת. חורבן הבית... אף אחד מהם לא דיבר. הם רק עמדו והביטו בנו בדממה אבל הצער שלהם היה נראה כמו באבלות רח"ל. חשבתי שפצצה גרעינית מאירן לא הייתה גורמת כאן מהומה פחות גדולה. לבסוף הם התחילו לדבר בהתרגשות ואמרו לי בחצי בכי, 'אתה לא יודע מה שעשית לנו. פתחת פצעים של 70 שנה מימי הפילוג, מכיוון ששטח בית הכנסת נתון במחלוקת ואתה כאילו משייך אותו לאחד הצדדים... תרחם עלינו ותוריד את החוטים האלה..."

"נעת השדות
אמנם כבר
נחרשו אבל
עדיין לא נדעו,
ואלו הימים
האחרונים
ממש שבעלי
השדות מרשים
לנו להיכנס
עם הרבנים
לשדותיהם"

מסתדר נכון. לפעמים אתה יכול לדבר עם האיש במקום אבל אין כסף. ואחר כך כבר יש תקציב אבל התושבים לא רוצים עירוב..."

קופים על העירוב

"באחד היישובים בהם התקנו את העירוב", מספר הרב חיים יוסף פריש, מפקח על העירוב ביישובים צפריה-חמד: "יצא תושב מקומי והחל לצעוק שהוא לא מסכים שיתקעו עמודים בשטח השדה שלו. בחור מהצוות שהיה במצב רוח קרבי ענה לו בלשון חז"ל: 'קופים על העירוב'. כלומר, התנגדותך אינה קבילה, אנחנו יכולים להכריח אותך. האיש לא הבין מילה ולא הכיר את המושגים. לימים התפייס אתנו והוא מרשה לנו להיכנס לתחומו כדי לטפל בעירוב, אבל בכל פעם שהוא רואה את הבחור 'ההוא' הוא צועק לעברו 'יש קופים על העירוב...'".

את עמודי המתכת מאכסנים כיום במגרש מפוקח על ידי מצלמות אבטחה. תולדה של ניסיון מר עם גנבי מתכת שונים. בעבר אוכסנו מאות עמודים בשטח פתוח כלשהו, בהנחה שאף אחד אינו יכול/מעוניין לגנוב כמות כזאת של מתכת ששוקלת לא מעט. אבל מתברר שיש יוצאי דופן.

"יום אחד אני מגיע לשטח" - מספר מוישי ל. - "ולתדהמתי העמודים נעלמו. בעוד אני חושב מה לעשות, מתקשר אלי אחד מחבריי שנסע בכביש 38 ואומר לי בבהלה, 'אייתי ערמת עמודים לצד הדרך בכביש 38. אני חושב שאלה העמודים שלכם'. הגעתי לשם ואכן גיליתי את העמודים שלנו שנגנבו על ידי חברה שבנתה שם וגרמה נזק לעמודי הכביש. חייבו אותם לתקן את הנזק והם חשבו לעשות זאת באמצעות 'השלמת ציוד'... כמיטב המסורת. אני מגיע למקום וניגש אל האחראי 'מאיפה יש לך את העמודים האלה?' 'קניתי אותם', ענה לי בעזות מצח. 'בבקשה תראה לי את הקבלה של חברת הברזל שמכרה לך אותם', אמרתי לו בתקיפות. הלה החל לגמגם ואני אמרתי לו, 'לא קנית

לא להפריע לנוף. מנסים את העמוד

תפתח הארץ. הטרקטורון שנפל לבולטן

מזאת צריך גם שיהיו עירובי חצרות כידוע - כל הדיירים בחצר צריכים להשתתף במאכל כגון פת (בדרך כלל מקובל לעשות זאת במצה שעמידה לאורך ימים). ביישוב גדול כמו ירושלים ישנם הרבה עירובים. של בד"צ העדה החרדית, של הרבנות ושל כל מיני גופים שונים. מספיק שבני עירוב שכונתי קטן התקינו עירובי חצרות כהלכה - והם מזכים את כל בני העיר בעירוב החצרות שלהם, אבל ביישובים קטנים הרי אין לך יותר מאשר עירוב אחד, ואם לא סודר עירוב חצרות, העירוב הגדול אינו שווה פרוטה שחוקה..."

הרב רוזנבוים מביא לנו שורה של דוגמאות נוספות כיצד עירוב עלול להיפסל, והציבור הרחב אינו מודע לכך, כולם סומכים על העירוב העירוני-מקומי. ואין מושג על כך שיתכן מאוד שבגלל סיבה זו או אחרת, העירוב לא כשר. "קראו לי פעם לבדוק את העירוב באחד היישובים הסמוכים לבית שמש. בדקתי ומצאתי שהעירוב פסול למהדרין. באתי לביתו של ראש המועצה שגם הוא אינו עם-הארץ ואמרתי לו, דע לך שכל העירוב כאן פסול טוטלית. מה הוא עונה לי? 'אתה הרי יודע שכל העירוב זה רק בדיעבד גמור. מלכתחילה אסור לטלטל ברחוב ולהוציא מהבית אפילו פיסת נייר בכיס. אלא מאי, אנחנו לא רוצים למרר את החיים של האנשים, ומסתמכים על כל מיני היתרים דחוקים ומכשירים את העירוב בדיעבד. אז מה אכפת לך שיהיה אצלי בישוב עוד קצת דיעבד?... וכאומר 'הרי כל העירוב

את נושא העירוב בידיים וכל המצב השתנה לטובה בתנופה אדירה.

"אבל בשביל זה צריכים ללמוד. שוחט לומד הלכות שחיטה ואת הפרקטיקה המעשית. כך גם מוהל. אבל עירובין? כמעט אף אחד לא למד את ההלכות וגם בין הרבנים המעטים שעסקו בתחום, היו בודדים ממש שבקיאם בצד המעשי. הידיעה הכללית מתמצה בזה שצריך למתוח חוט מעל גבי עמודים ולתחם את האזור... מי שלא למד היטב את ההלכות ואת הצד הפרקטי אינו יודע 'בחייכון ובויומכון' כיצד להניח את החוט על גבי העמוד. הוא יכול מבלי משים לקשור אותו מצד העמוד ולא על ראשו ואין לו מושג שההלכה אומרת שאם החוט מונח מהצד 'לא עשה ולא כלום', הוא כאילו לא קיים..."

"אם נשווה זאת לספר תורה זה כמו ספר שלם שמונח לפנינו, אבל אות אחת חסרה בו וכל הספר פסול. כך בעירוב, אפשר לתקוע עשרות עמודים בקרקע ולהקיף עיר שלמה, אבל אם החוט מגיע מצד העמוד, אין עירוב!... אם החוט קרוע, אין עירוב. אם יש גדר פרוצה בפניה ('קרן זוית') בפרצה של ג' על ד' טפחים (ישנם חילוקי דעות האם ג' טפחים או ד') או אם יש חור בגדר - כל העירוב פסול. לבד

"אפשר לתקוע עשרות עמודים בקרקע ולהקיף עיר שלמה, אבל אם החוט מגיע מצד העמוד, אין עירוב!... אם החוט קרוע, אין עירוב"

אותם אלא ראית בדרך וגנבת רכוש פרטי שלי, אם אינך מחזיר לי אותם תיכף ומיד, אני מזמין משטרה".

הוא התקפל. "טוב, בעוד כמה שעות אתה מקבל את העמודים בחזרה".

אבל עם ברנשים כאלה צריך להיות קשוח עד הסוף. "אם תוך רבע שעה אין כאן מנוף שמרים את העמודים ומביא אותם למגרש של חברה ציבורית פלונית (דיברתי איתם כמובן והם ניאותו ברצון לעזור לי באכסון העמודים בשטחם) אני מביא לך משטרה".

ואכן, בתוך רבע שעה כבר היה שם מנוף שהרים את הסחורה הגנובה והחזיר אותה לידיי..."

האדמה פעה את ניה

"נקראתי להתקין עירוב באזור ים המלח", מספר הרב רוכמן, "חופי הרחצה והמלונות זקוקים גם הם לאפשרות לטלטל בשבת ללא חשש. לצורך העבודה המסיבית נשכר גם כלי מכני כבד... טרקטור! הוא עסק שם בחפירת בורות לצורך התקנת עמודי העירוב עם הכף הענקית שלו כאשר לפתע פעה האדמה את פיה... הבולענים המפורסמים של אזור ים המלח היכו כמו שהם יודעים. בולען גדול פער את פיו והטרקטור התהפך לתוך החלל הפעור. למרבה הנס, נהג הטרקטור לא נפגע כלל".

עירוב מנא ומצלא

הגה"צ רבי בנימין מנדלזון זצ"ל, רבה של קוממיות, סיפר שלפני שנים רבות היה ניסיון פיגוע חבלני נגד המושב, שסוכל בחסדי שמים. המחבלים נתפסו וכשנשאלו על ידי החוקרים מדוע נעצרו בגבולות המושב, ענו שראו חומת אש מקיפה את היישוב ופחדו להישרף. בשחזור ניסיון הפיגוע בשטח התברר שחומת האש שראו עברה בדיוק בתוואי חוטי העירוב של היישוב! ומאלף לציין כי בספר 'פניני המאור' להרה"ג משה ידלר מובאת עדות מפי זקינו המגיד הירושלמי הנודע הגה"צ רבי בן ציון

מחשבה ומאמץ. צוות העירוב במהלך העבודה

עירוב בכל מקום. מותחים חוטי עירוב בסמוך לחוף הים

וכאן אתה לומד עוד שיטה של מתקיני העירובין. חוט העירוב של זמננו עשוי על פי רוב מחוט דיג הידוע בחוזקו ועמידותו. "היצרן שלו אומר שהוא חזק מספיק כדי לדוג בו כריש במשקל מאה ק"ג", אומר הרב רוכמן בחיך, "כדי לגלות בקלות את החוט, ראשית חכמה רוכשים חוט בצבע אדום שבוטל על פני רקע השמים התכולים ובנוסף קושרים אליו במרחקים קבועים סרטים אדומים בולטים לעין וכך מגלים בקלות את חוט העירוב."

"ובכן, כאן ביישוב זה התקנו עירוב כשר למהדרין לקראת ראש השנה, בגלל דרישתם של שלוחי חב"ד כדי שתהיה אפשרות לקיים כאן מניני חצרות. הקשר שבין השלוחים לתושבים המקומיים הוא בעיקר בשבתות וחגים בזמן התפילות. ואם לא יהיו מנינים, הרי אין לך שום קשר עם התושבים. ולכן הם ממש לחצו עלינו לסדר את העירוב."

במקומות מסוימים - מגלה לי הרב רוכמן - "בגלל תושבים לא דתיים שמתנגדים להתקנת עמודי ברזל מיוחדים לעירוב ופוגעים ביופי הנוף, עלי להתחכם ולהשתמש בעמודי עץ קיימים, העיקר לא עמודי ברזל... אני צובע אותם בירוק שמתמזג להפליא בנוף העצים סביב, וביניהם אני מותח את חוט העירוב, שגם הוא לא אדום כמו בכל מקום, אלא ירוק. לא לשבור את הפסטורליה..."

אזור מטה יהודה היה האזור הכי מוזנח בכשרות העירובין, וכיום ברוך השם, לאחר עבודה מאומצת של כמה שנים המצב השתפר ללא השוואה: מתוך 60 יישובים באזור מטה יהודה עברנו אחד-אחד וכיום בשלושים לכל הפחות מתוכם ישנו עירוב מהודר.

אחת לכמה זמן אתם בודקים את העירוב לראות שהוא בסדר?

הרב רוזנבוים: "מה זאת אומרת? כל שבוע! אם אתה רוצה לדעת שבשבת תוכל לטלטל, עליך לבדוק את העירוב ביום שישי".
אתם נוסעים לבדוק את העירובין בכל שבוע?

מיישי ל. אחד מחברי צוותו של הרב רוזנבוים: "כן, בשלג, בגשם, בשמש... יש לנו צוותים בכל מקום. בימי הקיץ אנחנו חוצים שדות קוצים. גם בימי הסגרים לא היה לנו

הוא בשיטת 'סמוך על סמוך', אז יהיה עוד 'סמוך' אחד...! כמובן שהוא אמר זאת בדרך בדיחותא ואחר כך התקנתי ליישוב עירוב לתפארה.

רשות הרבים עמודי עץ פסטורליים

"לקראת ראש השנה האחרון", מספר לי הרב רוכמן, "בגלל הקורונה היה לחץ עבודה להתקין עירוב מקומי בכל מיני נקודות יישוב סמוכות לירושלים. חלקם בגלל שלוחי חב"ד הנמצאים בכל אתר ואתר. הם רצו לסדר מניני חצרות בהתאם להנחיות הרפואיות ומיד החלו להיווצר השאלות. אם אין עירוב כשר במקום, אי אפשר לטלטל סידורים מבתי הכנסת לחצרות. אין אפשרות להביא מחזורים מהבתים. אתה קורא לאנשים להתפלל ומכשיל אותם בטלטול ביום ראשון של ראש השנה שחל בשבת".
הרב רוכמן מראה לי תוך כדי נסיעה ליד אחד היישובים בואכה בית שמש, "הנה העירוב שהתקנו באלול אשתקד במיוחד לקראת ראש השנה. אתה רואה את הסרטים האדומים על גבי החוטים?"

הרב רוכמן אינו עושה הנחות ומותח את החוט בכל כוחו כדי שלא יתרוכף ויקבל בסוף. ואז תוך כדי מתיחה איתנה ולחץ פיזי לא מתון נשמע קול מתיחה והחוט נקרע

יאלער זצ"ל, שהיה ממונה על עניני העירובין בעיר הקודש ירושלים בתקופת הגאון רבי שמואל סלנט, שאמר בשם החתם סופר זי"ע שעירוב מהודר הוא שמירה על העיר מכל מרעין בישין ומשונאים ומשריפה וכו' רח"ל.

"המושב 'מצליח' הנמצא בשטח המועצה האזורית גזר, הוקם על ידי יהודים קראים ממצרים בשנת תשי"ז, מספר הרב חיים יוסף פריש. "בעקבות מחלוקת בשנותיו הראשונות עזבו כמחצית מהמתיישבים הראשונים את המושב. תשע משפחות נוספות של קראים הורחקו מהמושב בפקודת בית המשפט משום שלא עיבדו את אדמותיהם. הסוכנות ניסתה להביא במקומם גרעין של יוצאי רומניה בשנת תשי"ד, אך הדבר לא נסתייע. במקומם הביאה הסוכנות היהודית עולים ממרוקו ואנשי קהילת בני ישראל מהודו. כיום ישנם שם עדיין קראים רבים. אחד מתושבי המקום,

חילוני גמור, השקיע סכום עתק מכיסו עבור העירוב המקומי, ובנוסף לכך פיתח תוכנה מיוחדת להשגחה באמצעות רחפן. עד היום הוא משתמש ברחפן כדי לבדוק את כשרות העירוב מדי יום שישי. שאלנו אותו מדוע אתה עושה זאת והוא ענה - מי כעמך ישראל - אני רוצה להגביר את צד הקדושה במקום כדי לסלק מפה את הקראים!.."

ציוד מגון. רכב השטח של מתקיני העירוב

את כל הצדדים ההלכתיים של עבודתו. כעת הוא מסביר לנו כי למעשה הטיפול שאנו רואים הוא פרוביזורי, מאחר וכל המקום עומד לעבור פיתוח וממילא יעקרו כל העמודים בקרוב. לאחר הפיתוח תונח במקום תשתית עירובין חדשה ומהודרת.

ולערב עירובו עירוב ללא נישלון

מעלתו של חוט העירוב הנוכחי היא שהוא עשוי מפלסטיק גמיש ואלסטי ולכן אינו נקרע בקלות. אבל לכל כלל יש יוצאים מן הכלל. כמו הדוגמא שאנו רואים לנגד עינינו כעת. אחד העמודים שהוצבו לצורך העירוב מפריע לדייר שביתו שוכן ליד העמוד ו'מקלקל לו את הנוף', לצורך כך הצוות שכלל את הרב רוכמן, בנו ר' דוד, ומוישי ל. בחור ישיבה העוזר בשעות בין הסדרים לרב רוזנבוים בעבודתו, חתך את העמוד הקיים, ואחר כך חיבר אותו על ידי ריתוך לגדר סמוכה, שם העמוד כבר לא מפריע לדייר להשקיף אל נוף השדות המושלם.

כאשר הסתיימה העבודה (שכללה את ריתוך העמוד לגדר הסמוכה, צביעת מקום הריתוך למניעת חלודה, וגם כמה מכות חזקות בפטיש חמישה קילו על שיירי העמוד המנוסר הבולטים מעט מהקרע וחדים כסכינים. המכות האדירות האלו מעגלות את קצוות העמוד ומונעות מהן לפצוע אנשים ובעיקר ילדים שיתקרבו), והעמוד שרותך נמצא ישר כסרגל (בעזרת הפלס, כמובן) החלה מלאכת המחשבת של השחלת חוט העירוב למקומו. אלא שהרב רוכמן אינו עושה הנחות ומותח את החוט בכל כוחו כדי שלא יתרופף ו'קבל בטן'. ואז תוך כדי מתיחה איתנה ולחץ פיזי לא מתון נשמע קול

מבני אדם, ולא היו שום מגבלות לתיקון כל בעיה ותקלה כמו בחברת החשמל, אז היה אפשר לסמוך על העירוב...".

אם הזכרת את חברת החשמל, מה תענה לשאלה שנשאלתי פעם על ידי אדם חצי מסורתי: 'למה אתם 'משתגעים' עם העירוב. הרי כל העירוב זה רק חוט. מדוע אינכם יכולים לסמוך על החוטים של חברת החשמל שמקיפים כל נקודת יישוב?'

"בעיקרון הוא צודק...", אומר הרב רוזנבוים. "כלומר, אם היינו יודעים שהכבלים של חברת חשמל מונחים תמיד על העמודים ולא 'באים מהצד', יתכן שאפשר היה לסמוך עליהם, כרוך בבדיקה של כל המרכיבים הדרושים לעירוב כשר. אבל ברוב המקומות מותקנים כבלי החשמל בצדי העמוד, כך שהם לא יכולים לשמש כעירוב. ואכן במקומות שיש לי אפשרות הלכתית אני משתמש בהחלט בעמודים שלהם וכך גם חוסך בכספי ציבור".

אדהכי והכי אנחנו מגיעים למושב ישיעי. תשתית העירוב כבר הותקנה כאן בצורה המוצלחת ביותר. וכל מה שנותר לעשות היום כדי לברך על המוגמר, אלו עבודות תחזוקה וגם התקנת עמודים בשדות זרועים אשר כאמור, פוסלים את העירוב המקומי. יש כאן עמודים שלא ננעצו בבטון אלא באדמה והם עומדים בשיפוע כמו מגדל פיזה... אמנם עמוד עקום אינו פוסל את העירוב, אבל זה לא לכתחילה, והצוות המקומי של הרב רוזנבוים, הכולל את הרב יעקב יצחק רוכמן ובנו, עוסק כעת ביישור העמודים בעזרת כננת המותקנת בקדמת הרכב שטח שלו. הכננת היא מנגנון חשמלי מופעל על ידי שלט, היא משחררת כבל ארוך ועבה הנכרך סביב עמוד עקום ובפקודת השלט - הכבל העבה מושך את העמוד ימינה או שמאלה ומיישר אותו. הצוות נעזר באביזר שהפך לחלק אינטגרלי מעבודתו: פלס. כן, כן, אותו פלס מים המשמש בעבודות בנייה. הוא מוצמד אל העמוד ועל פיו יודעים כאשר העמוד מגיע לתשעים מעלות, הווי אומר, זווית ישרה לגמרי. הרב רוכמן הנראה כאן בשטח כעובד מקצועי בגלל בגדי העבודה, הוא תלמיד חכם מופלג ועם התמחות מיוחדת בהלכות עירובין. הוא נמצא בתחום זה למעלה משלושים שנה וכך נעשה איש עירובין מובהק היודע את כל הלכות עירובין על בורין. הן מהבחינה ההלכתית והן מהבחינה הפרקטית. לא פלא שמתקשרים אליו מכל קצווי תבל להתייעץ אתו על שאלות בהלכות עירובין. וכך לצד העבודה המקצועית הוא גם פרפקציוניסט מושלם שיודע

"מה שאדם
אחד לא יכול
לעשות במשך
כמה שנים,
יכולה חברת גו
אחת, שושברה
להתקין תשתית
לצורך אספקת
גז, לעשות
בתוך זמן
קצר. החברה
הביאה ציוד
נכד וערימות
עפר התעופפו
להן ויישרו את
הדרך לכבודו
של העירוב"

פטור... זאת עבודה לא קלה. לפעמים מגיחים נחשים. אחד העובדים שלנו זכה לביקור של נחש על רגלו. למרבה המזל הוא לא הכיש אותו. פעם יצא לקראתי מושבניק עם סכין ביד בפרוזה תוקפנית 'מה אתה מחפש כאן?' כאמור, המושבניקים חיים במתח בגלל מכת גניבות, אם את הכבשים, הפרות, ובעלי הכנף שלהם, ואם יבולים חקלאיים. לכן הם עומדים תמיד על המשמר. הגישה שלנו היא לדבר איתם תמיד בחיוך מסביר פנים. אנחנו מדברים בניעומו. מסבירים להם מה אנו עושים. ברוב הפעמים מצליחים להתיידד איתם. אבל לא תמיד. פעמים יחידות לא. השיטה היא: אף פעם אל תברח. תישאר במקומך, דבר אתו. ספר לו מי אתה ומה אתה עושה. תסתדר אתו. בדרך כלל זה עובר בשלום".

יש הבלות מכוונות בעירוב?

הרב חיים יוסף פריש: "יש, אבל לא הרבה. לפעמים מישהו ממש אנטי דתי מסוגל לקרוע את העירוב או בני מעיטים. קורה. הרי לך אנקדוטה מעניינת שהייתה לי במושב יכני בדרום קרוב לשדרות. יהודי קשיש דתי, ראה אותי בעבודתי ושאל מה אני עושה. הסברתי לו. הוא הרהר מעט ואמר, 'לי כל זה לא נוגע. כתוב 'לא תישא משא ביום השבת' - אסור לשאת משאות כבדים... אני לוקח אתי רק מפתח, משקפיים, טישו... משאות קלים זה מותר... דברים כבדים 'משא' זה אני לא לוקח... רק כמה דברים קטנים בכיס...".

ניצד מערבין מעשה בחוט

"כשהתקנתי את העירוב ברמת השרון", מספר הרב רוזנבוים, "נכנסתי אצל המרא דאתרא הגר"י אדלשטיין זצ"ל וסיפרתי לו על עבודתי. אמרתי לו שבזמנו החזון איש לא סמך על העירוב מאחר והעמודים היו מעץ. החוטים היו חלשים ונקרעו ולכן לא יכלו לסמוך על העירוב, אבל היום אפשר דרא. אילו החזון איש היה חי היום ורואה כיצד מתקיימים כיום עירוב: עמודי ברזל חזקים ויציבים. כל עמוד נעוץ באדמה בבור בטון בעומק של מטר. חוטים חזקים. משגיחים הבקאים במלאכתם. אילו החזון איש ראה את כל זה הוא היה מתיר לטלטל בשבת על סמך העירוב.

"חייך הגר"י אדלשטיין, נענה ואמר לי: 'אני הייתי תלמידו של החזון איש ושמעתי מפיו מה שאמר בנוגע לעירוב. הוא אמר כך. כתוב: 'ויהי מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם' - אילו היה על מתקיני העירובין אותו פחד כמו שיש לעובדי חברת החשמל, דרך משל. הרי מנהלי חברת החשמל יודעים שאם חוט החשמל ייקרע והזרם ייפסק בעיר, כולם ישתוללו מזעם ולכן הם עושים את מקסימום ההשתדלות כדי שזרם החשמל לא ייעצר אפילו לרגע. ובכן, אילו האחראים על העירובין - מלאכת שמים - היו מפחדים כמו חברת החשמל המפחדת לא מבורא עולם אלא

אמירות כגון: 'פעם ביקרו כאן רבנים גדולים של הבד"ץ ונתנו הכשר...".

בדרך חזור אנחנו פוגשים בפאתי מושב בית מאיר את הגאון רבי אברהם רינת, מפקח העירוב במושב ומטובי מומחי העירובין. "האמת היא שעל כל יישוב אפשר לעשות כתבה שלמה", הוא אומר, "על כל הגלגולים והנסים כיצד הוקם העירוב במקום. כאן למשל, בית מאיר נבנה העירוב בשלבים במשך 5 שנים. היה שם צורך בעבודות עפר מסיביות כדי להגיע לתוצאות המיוחלות, והסוף היה נראה רחוק מתמיד. אך הבא להיטהר מסייעין אותו. מה שאדם אחד לא יכול לעשות במשך כמה שנים, יכולה חברת גז אחת, שנשכרה על ידי המושב להתקין תשתית לצורך אספקת הגז למושב, לעשות בתוך זמן קצר. החברה הביאה ציוד כבד וערימות עפר התעופפו להן ויישרו את הדרך לכבודו של העירוב שהגיע מצטנע מאחורי תוואי הגז המוקם. ישרו בערבה מסילה לאלוקינו...".

את סיפור הסיום המחויך של הכתבה מעניק לנו הרב רוזנבוים: "ערב הקמת העירוב במושב כסלון הסמוך לבית שמש, היה המצב שם בוקה ומבולקה. אפילו זכר לתשתית מינימלית לא היה. אמרתי את הדבר לאחראי במקום והוא אמר לי בשפתו של מושבניק: 'אדוני, עמודים גדולים זה טוב בשביל הבד"ץ, כאן זה 'עמך', ובשביל עמך לא צריך יותר מחוט פשוט שיקיף את כל המושב... אז בבקשה קח חוט ותעשה לי עירוב...".

"אבל בסופו של דבר גם בכסלון לא נרשם כשלו, והצלחנו להקים שם עירוב כשר ומהודר".

כבר נחרשו אבל עדיין לא נזרעו, ואלו הימים האחרונים ממש שבעלי השדות מרשים לנו להיכנס עם הרכבים לשדותיהם".

לסיום, מבקשים ראשי ועדת העירוב להדגיש נקודה שלפעמים נשכחת מאתנו בלהט היציאה לנופשון קצר, לשבת זו ואחרת. "אתם מארגנים מזוודה עם כל מה שאתם צריכים, כולל מגבת ומשחת שיניים? אל תשכחו גם את העירוב! עירוב כשר ומהודר הוא דבר מאוד חיוני בארגז הכלים שלנו כשאנו יוצאים להינפש באיזה יישוב בצפון או בדרום, בשפלה או במרכז. ראשית חכמה יש לברר האם יש עירוב במקום, ועד כמה אפשר לסמוך עליו. לא היית רוצה לצאת בשבת בבוקר לבית הכנסת ולגלות לצערך שאפילו נייר טישו אסור לך לטלטל, משום שהעירוב במקום בסימן שאלה או כלל לא קיים. הרבה יותר נעים לברר הכל מראש ולדעת לפני היציאה מהבית כי לא רק הנופש יהיה כשר ומהודר אלא גם תוכלו לצאת לטייל עם עגלת הילדים ללא כל חשש. לא תצטרכו לרוקן את כל הכיסים לפני היציאה מהצימר כפי שקרה לא אחת למשפחות של מטיילים שגילו להוותם כי במקום אין כלל עירוב, או עירוב מפוקפק. לעולם אל תסמכו על

מתיחה והחוט נקרע...

"זהו ההבדל בין חוט חדש לחוט שנשרף בשמש שנה או שנתיים", מסביר לי הרב רוזנבוים. הצוות עט על גלגל החוטים ושולף ממנו חוט חדש. מותח ומותח. והפעם לשם שינוי, למרות המתיחות האדירות החוט עמד בלחץ ולא נקרע. כך לנגד עינינו, גודר השדה הזרוע של אחד התושבים והפך לשטח בפני עצמו שאינו פוסל את העירוב הכללי.

למה לא חוט ברזל?

חוט ברזל נוטה להתרופף, ואם הוא 'מקבל בטן' (חצי עיגול) של ג' טפחים יש שטיות שפוסלות. עוד מעלה בחוט ניילון, אם טרקטור עובר במקום ומושך בטעות את החוט, הוא יקרע, אבל אם זה יהיה חוט ברזל, הוא ימשוך את העמוד ויחולל נזק הרבה יותר גדול. "החוט שלי", אומר הרב רוכמן המגיע לכאן מביתו בחריש, "לעולם לא יקבל בטן... הוא מתוח בצורה כזאת שלא יתרופף אף פעם.

"זה הזמן המתאים ביותר לעבודה" - מסביר לי הרב רוכמן - "קעת השדות אמנם

"אילו
האחראים
על העירובין
- מלאכת
שמים - היו
מכחידינו כמו
חברת החשמל
המבחדת לא
מבורא עולם
אלא מבני
אדם, ולא היו
שום מגבלות
לתיקון כל
בעיה ותקלה
כמו בחברת
החשמל, אז
היה אפשר
לסמוך על
העירוב"

חמשת התנאים לעירוב כשר ומהודר

השנה. כלומר. אל תסמוך רק על עצמך, קרא לרב אחר, למישהו שלא יחפש לטפוח לך על השכם ולומר איזו עבודה טובה עשית, אלא להיפך, להשקיף על העירוב ולשאל אותך, מה זה? האם הדבר המסוים הזה אינו פוסל את העירוב?

בדיוק כדי לתת מענה לחמשת הגורמים האלה ולמען עוד הרבה שאלות הקים הרב רינת יחד עם צוות 'מכון השבת והגאולה' מרכז למענה על כל 5 התנאים הנ"ל ויותר. ERUV.CO.IL

"כדי שנוכל לסמוך במאה אחוז על העירוב", אומר לנו הרב רינת, "ישנם חמישה גורמים שכל אחד מהם נחוץ מאוד. ואלה הם:

א. הרב הממונה והבודק בשטח יודעים היטב את ההלכות. ב. לבדוק האחראי יש רב מוסמך אותו הוא יכול לשאול בזמן אמת על כל פרט בנוגע לעירוב. ג. העבודה בשטח נעשית על ידי אנשי מקצוע הבקיאים ברמה ההלכתית והפרקטית בתחום ששמו עירובין. ד. הציוד חייב להיות תקין וברמה טובה ומעולה ושטית העבודה נכונה ומקצועית. ה. ביקורת חיצונית במשך